

Sri Lanka – efter tigrarnas nederlag

Trots en sönderbombad byggnad har tamilska studenter nyligen återvänt till Navothaya School i utkanten av Jaffna.

Text: Johan Augustin Bild: Jonas Gratzer

Solens strålar landar på arbetarnas svettiga pannor när de febrilt rensar bort buskar och gräs och bereder plats för den nya bredare asfalterade vägen som ska anläggas på Jaffnahalvön. Mitt på dagen visar temperaturen 35 grader men trots hettan kämpar männen och kvinnorna på med sina hackor. Gruppen som består av ett tiotal civila tamiler boende i ett läger i närheten, bevakas av beväpnade armésoldater som står i skuggan av ett träd ett stycke bort. I den överbevuxna terrängen utanför staden Jaffna syns skelett av byggnader som en gång var tamilers hus. Nu är cementväggarna, som är fulla av kulhål, fallfärdiga och naturen är på väg att äta upp det som finns kvar av husen. När kriget rasade som värst i området tvingades invånarna på flykt och när de nu kommit tillbaka försörjer de sig på tillfälliga arbeten som regeringen ger dem.

En av arbetarna, Siwa, berättar att dagslönen på motsvarande 30 kronor än så länge inte blivit utbetald till någon.

– Vi blev lovade att få betalt efter en vecka, men nu har det gått 45 dagar och ingen har fått en enda rupie.

På frågan om han tror att de kommer få betalt av regeringen, svarar Siwa:

– Vi tror på ett löfte, vi kan inte göra annat.

Lägret som Siwa delar med 400 familjer ligger i utkanten av Jaffna och består av tält och plåtskjul. ➤

➤ På plastpresenningarna, som fungerar som tak, finns FN:s och Röda Korsets namn tryckta. Några getter åter bland plastsopor, förvildade hundar letar efter mat och en brasa brinner bland några vedstumpar.

Pathmavathi, en kvinna i 60-årsåldern, har bott här i 22 år, och har inget hopp om framtiden:

– Regeringen placerade oss här 1989 och sedan kriget tog slut har de lovat att vi ska få återvända till våra jordbruksmarker men ingenting händer – det är bara en massa prat bland politikerna, säger Pathmavathi.

Hon berättar att de flesta tamiler hankar sig fram på tillfälliga jobb samtidigt som de sanitära problemen stundtals blir ohanterbara:

– Ibland går det tio dagar innan toaletterna töms, och då får vi göra det själva, regeringen bryr sig inte om oss – vi lider varje dag som går!

Men det värsta som sker i lägret är enligt henne de »bortföranden« som händer nattetid, då vita skåpbilar snabbt plockar upp pojkar och för bort dem i skydd av mörkret.

De boende berättar att de inte vågar vända sig till lokala tidningar av fruktan

för repressalier, men under december och januari har åtta »misstänkta ungdomar från LTTE« kidnappats av militären, och kropparna har hittats en tid därefter.

Att regeringens hårdföra politik mot LTTE (*Liberation Tigers of Tamil Eelam*), de tamilska tigrarna, kvarstår efter kriget bekräftas av en man i lägret som vill vara anonym. Han berättar om ett läger som är helt stängt för omvärlden och hjälporganisationer. Ingen, förutom militären, kommer in i detta läger som ligger i närheten av byn Welikanda i Polonnaruwa-distriktet. Han kallar lägret för Kanda Kada och där hålls enbart före detta LTTE-medlemmar samt de som misstänks för att ha samarbetat med organisationen och ska ha funnits där de senaste två åren. När mannen tillsammans med andra familjemedlemmar skulle besöka sina släktingar som är bland de misstänkta fick de under en kort stund träffa sina nära utanför lägret.

– Militären vill inte ha några ögonvittnesskildringar inne från lägret, berättar mannen.

Enligt honom finns det inga läkare

Majoriteten av invånarna på Jaffna-halvön är tamiler och troende hinduer.

på plats och fångarna berättade om förhörsmetoder som består av elchocker och där den förhörda får huvudet nerstuckt i en plastpåse full av bensin.

– Regeringen godkänner tortyr. De borde inte behandla dem på det sättet – även om de anses vara terrorister, säger han.

Arméofficeren Nishantha Wadngodapitiya har tjänstgjort inom den lankesiska armén de senaste 26 åren. På högkvarteret i staden Vavuniya, som ligger fyra timmars bilresa på den gropiga vägen från Jaffna, visar han stolt upp på en karta var i den östra provinserna ringade in de tamilska tigrarna och utplånade dem som inte gav upp under den slutoffensiv i maj 2009 som besegrade LTTE och gjorde slut på nästan 30 års inbördeskrig.

Han berättar historier om hur LTTE i slutskedet av kriget använde civila som mänskliga sköldar och hur organisationen är ett större problem från ett internationellt perspektiv eftersom deras medlemmar agerar från länder som Kanada och Schweiz för en självständig tamilsk del i Sri Lanka.

– Vi singlar ser får inte visum till vis-

»Världen tror att vi förtrycker tamilerna.«

sa länder som till exempel Australien men är du tamil är det inga problem – världen tror att vi förtrycker tamilerna, säger Nishantha Wadngodapitiya.

På frågan varför utländska medier som BBC har blivit utslängda från landet när de varit på väg in i lägren tvekar han i svaret:

– Det är bättre att vi inte visar upp några bilder från lägren – människor kan feltolka dem, och folk inom medierna tänker annorlunda – de vriden ofta på sanningen. Vi vill inte att LTTE-medlemmarnas identiteter ska bli kända, för då lever de farligt efter att vi har rehabiliterat dem och släpper tillbaka dem till deras hembyar. De är inte alltid så populära bland lokalbefolkningen.

Enligt honom finns det ungefär 3 000 före detta LTTE-medlemmar eller misstänkta kvar i »rehabiliteringslägren«, av de 13 500 som gav upp i slutskedet av kriget.

När han hör att det skulle förekomma tortyr ler han och skakar på huvudet.

– Vi utbildar dem, ordnar hantverksjobb, de får titta på tv och spela spel – vi är seriösa, betonar han.

Trots att kriget är över har Sri Lanka en lång väg att gå mot pressfrihet och yttrandefrihet, menar många inom landets journalistkår.

På Udayan Newspaper i Jaffna pekar chefsredaktör M V Kanamylenathan på kulhålén i redaktionens vägg. På kvällen den 2 maj 2006, dagen innan den internationella dagen för pressfrihet, trängde några beväpnade män in på redaktionen och öppnade eld och dödade två av hans medarbetare. Tack vare att han befann sig i huvudstaden Colombo undkom M V Kanamylenathan själv med livet i behåll.

– Bägge sidorna har försökt döda mig förut och en gång försökte de preja mig med en jeep. Under de 25 år som tidningen har funnits har vi blivit av med åtta medarbetare, suckar han.

M V Kanamylenathan beskriver sin tidning som »neutral«, men eftersom Udayan är en av de mest populära tidningarna ville både regeringen, militären och LTTE ha publicitet i den.

– De har uppmanat mig att skriva artiklar som gynnar dem och lägga ut artiklarna på första sidan – men vi skriver nyheter till folket, inte till någon speciell grupp!

Efter kriget beskriver han situationen i Jaffna som betydligt lugnare, men fortfarande får han tänka sig för

»Kriget är över men inte lidandet.«

Marken på Sri Lanka är fruktbar och tamilska lantbrukare har börjat återvända till sina odlingar.

två gånger innan han lägger ut artiklar.

– Regeringen pressar på och bokför oss så fort vi skriver något negativt om dem.

På frågan om yttrandefriheten någonsin når Sri Lanka suckar han ännu djupare:

– För några månader sedan sköt armén en präst som hade yttrat sig om mänskliga rättigheter – det är där vi finner oss just nu.

Han beskriver sin ö som ett tidigare paradiset men som numera brottas med problem inom de sociala och ekonomiska sektorerna samt en svajande utbildningsnivå.

– Vi har inte vunnit något under 30 år av stridigheter, säger han. Kriget är över men inte lidandet. ■

Deras hem består av en plastpresening som täcker ett bambuskjul. Pengarna till boendet har de fått av den indiska regeringen och hjälporganisationer.

Bakgrund/Sri Lanka

Någon fullständig folkräkning har inte genomförts på Sri Lanka under de år kriget har pågått. Det uppskattas att cirka 70 procent av befolkningen är singaleser. Inom denna grupp är majoriteten buddhister. Drygt 12 procent är tamiler där majoriteten är hinduer. Därtill kommer sju procent muslimer och fem procent indiska tamiler. 1976 bildades LTTE under ledaren Velupillai Prabhakaran för att motverka det som uppfattades som diskriminering av tamilerna från den singalesiska majoriteten på Sri Lanka. I början på 1980-talet fick LTTE hjälp av Indien genom vapen och militärbildning i den indiska tamilska delstaten Tamil Nadu – och LTTE växte.

1983 bröt ett fullskaligt krig ut mellan LTTE och den lankesiska regeringen. Fram till 2008 kontrollerade LTTE delar av norra och östra Sri Lanka. Armén meddelade den 18 maj 2009 att Prabhakaran dödats i slutstriden.

Cirka 300 000 människor drevs på flykt under krigets slutfas och fortfarande bor många av dem kvar i 16 olika läger utspridda över de norra samt östra delarna av landet. Den officiella siffran är 20 000 personer medan andra uppger högre siffror. Totalt beräknas kriget ha krävt upp emot 150 000 offer, varav 100 000 civila.